

BUKUREŠT, RUMUNJSKA – INTERNATIONAL SYMPOSIUM »HARICLEA DARCLÉE (1860 – 1939) AND PUCCINI PERFORMERS IN EASTERN EUROPE«, 14-15. 6. 2024.

Godina 2024. bila je posvećena Giacomu Pucciniju: mnoge su institucije obilježile uspomenu na tog istaknutog skladatelja komemorirajući 100. obljetnicu njegove smrti festivalima (među kojima je najpoznatiji onaj stalni u gradu Torre del Lago) i znanstvenim skupovima (Stuttgart, San Francisco, Valetta, Firenca, Lucca itd.).

Nacionalno sveučilište za glazbu u Bukureštu ugostilo je simpozij koji je tematski uokvirio Puccinijevu *Toscu*, ali i druge opere i interprete. U središtu je bila rumunjska sopranistica grčkoga porijekla Hariclea Haricli, umjetničkog imena Hariclea Darclée (1860-1939), diva turbulentne karijere (zanimljivo, prva joj je učiteljica u Beču bila kasnije slavna Mathilde Marchesi, koja je kreirala pjevački stil Ilme de Murske), prva interpretatorica Puccinijeve *Tosce* na rimskoj premijeri 1900. Glavni sponzor – Talijanski institut za kulturu pod patronatom Talijanskoga veleposlanstva u Bukureštu – angažirao je talijansku muzikologinju Christinu Scuderi da pozove odabrani krug muzikologa i pjevača-istraživača koji će predstaviti teme vezane uz interprete Puccinijevih djela. U realizaciji simpozija uz domaćina je sudjelovalo i Ministarstvo kulture Rumunjske te Konzervatorij u Milanu, a organizacija je povjerena profesionalnoj tvrtki Artexim, koja se pobrinula za savršen tijek simpozija i potpunu brigu za sudionike.

U ugodnoj atmosferi na četvrtom katu bukureštanske središnje institucije za glazbu simpozij je započeo brojnim pozdravnim govorima organizatora. Okupljenima se u ime domaćina obratio Nicolae Gheorghiu, vicerektor Nacionalnoga sveučilišta za glazbu u Bukureštu, Alfredo Maria Durante Mangoni, talijanski ambasador u Bukureštu, Laura Napolitano, direktorica Talijanskoga kulturnog instituta u tom gradu, Claudio Toscani, predsjednik Talijanskoga muzikološkog društva, te Pierluigi Ledda i Marco Mazzolini, izvršni ravnatelji Arhiva Ricordi i izdavačke kuće Ricordi iz Milana.

Radni dio skupa započeo je Claudio Toscani, profesor na Sveučilištu u Milanu, izlaganjem vezanim uz uloge Hariclee Darclée u Puccinijevim operama (»'Mia brava bella Floria': Hariclea Darclée interprete pucciniana«), dok je širi kontekst ove teme dao Massimo Zicari s Konzervatorija u Luganu (»Hariclea Darclée e le interprete pucciniane nel panorama vocale del primo Novecento«). U drugoj sesiji, Matthew Werley sa Sveučilišta u Salzburgu predstavio je dvije rumunjske pjevačice: Haricleu Darclée i njezinu »nasljednicu« iz Kišnjeva Mariju Cebotari (1910-1949), poznatiju kao slavuj iz Besarabije i jednu od najistaknutijih lirskih sopranistica 30-ih i 40-ih godina 20. stoljeća (»An Artistic Continuum? Hariclea Darclée and Maria Cebotari in European Context«), dok je Oana Severin s Nacionalnoga sveučilišta umjetnosti »George Enescu« u Iaşiju ukazala na niz Puccinijevih skla-

dateljskih kvaliteta koje privlače pjevače (»Brief Insight Into Why Singers Love Puccini So Much«). Dvoje referenata bavili su se izvedbama *Tosca*: Vjera Katalinić iz HAZU-a predstavila je Milku Trninu u naslovnoj ulozi te opere, ali i jedinu sačuvanu zvučnu snimku njezina krika te njezine opaske povezane sa scenskim partnerima, ponajprije uz Enrica Carusa – zvijezdu u usponu (»To Miss Milka Ternina, the Ideal Tosca in London«), dok je Marco Targa sa Sveučilišta u Kalabriji ukazao na dramska ishodišta Sardouove *Dame s kamelijama* u interpretaciji Sare Bernhardt i njezine mimike i gestike koja je utjecala na glumački stil prvih interpretatorica u Puccinijevoj operi (»‘Con scenica scienza’: la gestualità delle prime interpreti di Tosca«). Istraživanje V. Katalinić napravljeno je u okviru projekta MusInst19, IP-2020-02-4277. Alessandra Palidda, muzikologinja s pjevačkom podlogom, istraživačica na Sveučilištu u Manchesteru, predstavila je stvaralački trokut Puccinija i tadašnje produkcije opera, točnije, njegovih izdavača Ricordi i Sonzogno i konstrukciju »mita Puccini« (»Between Debut and Myth: Puccini, Ricordi, Sonzogno and the Construction of a Composer«). Cristina Scuderi (Sveučilište u Milanu) predstavila je neke pojedinosti iz pjevačkih ugovora, osobito onih na istočnoj obali Jadrana, i radne uvjete pjevača (»Arranging Contracts for Singers in Puccini’s Era: Clauses, Conditions, Benefits«), dok je Livio Aragona s milanskoga konzervatorija predstavio Puccinijevu glazbu na fonografskim snimkama dirigenta Lorenza Molajolija (»Ramificazioni interpretative: il Puccini di Lorenzo Molajoli [1868-1939]«). U zadnjoj, petoj sesiji, Barbara Gentili, talijanska pjevačica i muzikologinja s britanskom adresom (Sveučilište u Surreyju) predstavila je prve/rane snimke Puccinijevih protagonista kao nezaobilazni izvor za proučavanje tadašnje pjevačke tehnike i interpretacije (»A New Voice for Puccini: Singers, Opera and Early Recordings«). Cristian Mogosan, pjevač s Nacionalne akademije za glazbu »Georghe Dima« iz Cluja-Napoce zorno je pokazao ekspresivne vokalne tehnike karakteristične za izgradnju Puccinijevih tenorskih uloga (»Giving Voice to Emotions. The Art of Expressive Singing Through Vocal Effects in Puccini’s Tenor Roles«).

Kratka završna diskusija uputila je na istraživanje novih izvora, prije svega korespondencije i komplementarne dokumentacije koji će omogućiti bolje poznavanje uvjeta rada na opernoj sceni, upoznavanje težnji i koncesija koje su skladatelji i ostali umjetnici morali načiniti zbog zahtjeva za uspjehom.

Za vrijeme trajanja simpozija u tijeku je bio Treći bukureštanski operni festival – ove godine posvećen Pucciniju – na kojemu su od 7. do 16. lipnja 2024. najvažnije rumunjske (Bukurešt, Temišvar, Iași, Cluj-Napoca [rumunjski i mađarski operni ansambli], Constanta, Brasov, Galati) i gostujuće inozemne operne kuće (Budimpešta, Daegu Opera Festival Koreja) izvele osam Puccinijevih uspješnica (*La Fanciulla del West*, *Manon Lescaut*, *Madama Butterfly*, *La Bohème* [u dvjema izvedbama], *Turandot*, *La Rondine*, *Il Trittico*, *Tosca*) te korejski kolaž *Gala Puccini 100*, sve u izvrsnim izvedbama. Ljubazni domaćini simpozija spremno su osigurali ulaznice sudionicima za bukureštansku državnu opernu kuću.

Bukurešt je ponovno pokazao svoju muzikološku i glazbenu snagu svojstvenu reprezentativnom velegradu pruživši posjetiteljima i sudionicima sjajno komplementarno glazbeno i znanstveno iskustvo.

Vjera KATALINIĆ
Zagreb

**ZAGREB – 39. SIMPOZIJ ESEM-A, MUZIČKA AKADEMIJA SVEUČILIŠTA
U ZAGREBU – INSTITUT ZA ETNOLOGIJU I FOLKLORISTIKU,
19-24. 9. 2024.**

Od četvrtka 19. rujna do utorka 24. rujna 2024. godine, na Muzičkoj akademiji Sveučilišta u Zagrebu trajala je 39. godišnja konferencija udruženja *European Seminar in Ethnomusicology* u suorganizaciji Muzičke akademije i Instituta za etnologiju i folkloristiku. *European Seminar in Ethnomusicology (ESEM)* središnja je europska etnomuzikološka organizacija koju je 1981. godine u Belfastu osnovao britanski etnomuzikolog i antropolog John Blacking. Na simpoziju je četrdeset i pet europskih i izvaneuropskih etnomuzikologa predstavilo svoja istraživanja povezana s dvjema središnjim temama otvorenoga poziva ovogodišnje konferencije – »isključene glazbe« (*excluded musics*) i »zvukovi zatočenosti i izolacije« (*sounds of confinement and isolation*). Prva je tema imala za cilj iznijeti na vidjelo brojne glazbene prakse koje je etnomuzikologija tijekom svoje povijesti iz raznih razloga zaobilažila te postaviti pitanje kako su neminovni probiri utjecali na kreaciju (nacionalnih) kanona i bismo li ih danas mogli zamisliti drugačije iz perspektive izostavljenih praksi. Druga je tema potaknula promišljanje uloge glazbe i zvuka u kontekstu izolacije, koji je obuhvatio širok raspon situacija prisilnoga zatočeništva od zatvora, logora i kampova za tražitelje azila do izolacije u pandemijskim uvjetima.

Prvoga dana, u četvrtak 19. rujna, simpozij je otvorila Ankica Petrović, američka i bosansko-hercegovačka etnomuzikologinja, prva i jedina jugoslavenska doktorandica Johna Blackinga, umirovljena profesorica sa Sveučilišta u Kaliforniji, Los Angeles (UCLA). Petrović je otvorila simpozij održavši »Blacking Lecture«, jednu od tradicija ESEM-a koja se na svakom godišnjem simpoziju održava u čast osnivača organizacije. U Zagrebu je to predavanje bilo u formi razgovora s Mojcom Piškor i Anom Hofman, u kojemu je Ankica Petrović govorila o svojem životnom i istraživačkom etnomuzikološkom putu.

Drugi dan započeo je sesijom na temu zvuka zatočenosti u kontekstu suvremenih migracija u Europu, a moderirala ju je Mojca Piškor. Izloženi su referati Fulvije Caruso o akcijskom istraživanju s tražiteljima azila u Piacenzi, Budhaditye Bhattacharyya o zvukovnom svijetu bengalskih migranata u Britaniji te Anje Brunner o izbjeglim glazbenicima iz Sirije. Drugu sesiju na temu pripadnosti nacionalnomu